

Teaching Guide

Teaching Guide				
Identifying Data				2022/23
Subject (*)	Codicology		Code	710521027
Study programme	Mestrado Universitario en Estudos Avanzados en Museos, Arquivos e Bibliotecas			
Descriptors				
Cycle	Period	Year	Type	Credits
Official Master's Degree	2nd four-month period	First	Optional	3
Language	Galician			
Teaching method	Face-to-face			
Prerequisites				
Department	Letras			
Coordinador	Ferraces Rodriguez, Arsenio	E-mail	a.ferraces@udc.es	
Lecturers	Ferraces Rodriguez, Arsenio	E-mail	a.ferraces@udc.es	
Web				
General description	A materia pretende introducir o alumnado no estudo das formas que adopta o libro manuscrito antigo e medieval. Prestarase especial atención á descrición morfolóxica dos soportes de escritura e aos procesos polos que estes pasan para recibiren a escritura. Outro aspecto salientable é a descrición e catalogación de libros antigos, na que se centra a parte práctica da materia. As prácticas de análise faranse sobre facsímiles e recursos electrónicos.			

Study programme competences

Code	Study programme competences
A1	CE1 ? Estar capacitado para investigar en temas de patrimonio cultural e bibliográfico documental
A3	CE3 ? Saber manexar e aplicar as novas tecnoloxías no eido do patrimonio cultural e bibliográfico documental
A6	CE6 ? Estar capacitado para a xestión en arquivos históricos e bibliotecas patrimoniais
A8	CE8 ? Estar capacitado para a posta en valor e a difusión do patrimonio culturale bibliográfico documental
A15	CE15 ? Ter capacidade para catalogar e organizar coleccións patrimoniais
B1	CB6 ? Posuir e comprender os coñecementos que acheguen una base u oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas a miúdo nun contexto de investigación
B2	CB7 ? Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos nunha base ou oportunidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
B5	CB10 ? Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que haberá de se en gran medida autodirixido ou autónomo
B6	CG1 ? Expresarse correctamente, tanto de xeito oral como escrita nas linguas oficiais da comunidade autónoma
B8	CG3 ? Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicación (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para o aprendizaxe ao longo da súa vida
C1	CT1 ? Capacidade de análise e síntese
C2	CT2 ? Capacidade de resolución de problemas
C3	CT3 ? Habilidades para localizar e analizar información de fontes diversas
C9	CT10 ? Incorporas as TIC no proceso de investigación e a xestión da información, no análise de datos e a difusión e comunicación de resultados

Learning outcomes

Learning outcomes	Study programme competences		
Saber manexar e aplicar as novas tecnoloxías no eido do patrimonio cultural e bibliográfico documental	AJ3		
Estar capacitado para investigar en temas de patrimonio cultural e bibliográfico documental	AJ1		
Estar capacitado para a xestión en arquivos históricos e bibliotecas patrimoniais	AJ6		
Estar capacitado para a posta en valor e a difusión do patrimonio culturale bibliográfico documental	AJ8		
Ter capacidade para catalogar e organizar coleccións patrimoniais	AJ15		

Posuir e comprender os coñecementos que acheguen una base u oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas a miúdo nun contexto de investigación		BJ1	
Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos nunha base ou oportunidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo		BJ2	
Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que haberá de se en gran medida autodirixido ou autónomo		BJ5	
Expresarse correctamente, tanto de xeito oral como escrita nas linguas oficiais da comunidade autónoma		BJ6	
Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicación (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para o aprendizaxe ao longo da súa vida		BJ8	
Capacidade de análise e síntese			CJ1
Capacidade de resolución de problemas			CJ2
Habilidades para localizar e analizar información de fontes diversas			CJ3
Incorporar as TIC no proceso de investigación e a xestión da información, na análise de datos e a difusión e comunicación de resultados			CJ9

Contents	
Topic	Sub-topic
1. A codicología.	1.1. Definición e obxectivos. 1.2. Introducción á historia do libro manuscrito: da Antigüidade a Idade Media.
2. Soportes e morfoloxía do libro antigo e medieval.	2.1. Táboas enceradas. 2.2. Rolo de papiro. 2.3. O códice en pergamino.
3. Morfoloxía do códice.	3.1. Cadernos 3.2. Preparación da páxina 3.3. Decoración, ilustración, anotacións de usuario
4. Descrición e catalogación de manuscritos.	4.1. Tipoloxía. 4.2. Fontes. 4.3. Principais bibliotecas con fondos manuscritos.

Planning				
Methodologies / tests	Competencies	Ordinary class hours	Student's personal work hours	Total hours
Workbook	A1 B5 C3	0	25	25
Supervised projects	A1 A3 A15 B1 B2 B6 B8 C1 C2 C3 C9	0	35	35
Guest lecture / keynote speech	A1 A3 A6 A8 A15	15	0	15
Personalized attention		0		0
(*)The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.				

Methodologies	
Methodologies	Description
Workbook	Lectura da literatura científica que se indique para completar a formación en cada tema.
Supervised projects	Traballo individual que demostre a aplicación práctica dos contidos da materia (descrición e catalogación de códices).
Guest lecture / keynote speech	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución dalgunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.

Personalized attention	
Methodologies	Description

Supervised projects	Os alumnos serán atendidos en horario de titorías para recibiren indicacións relativas á elaboración do traballo tutelado ou para a resolución de problemas da materia.

Assessment			
Methodologies	Competencies	Description	Qualification
Guest lecture / keynote speech	A1 A3 A6 A8 A15	Asistencia ás sesións maxistras	30
Workbook	A1 B5 C3	Avaliación dos traballos sobre a bibliografía indicada	20
Supervised projects	A1 A3 A15 B1 B2 B6 B8 C1 C2 C3 C9	Traballo práctico individual	50

Assessment comments
A avaliación terá en conta a asistencia e participación activa nas sesións maxistras así como a elaboración dun traballo práctico de descrición dun código. ao longo do curso poderán indicarse traballos a realizar sobre bibliografía de lectura obrigatoria. Os traballos deberán ser entregados dentro de la fecha límite establecida en cada caso. Na avaliación dos traballos prácticos terase en conta a calidade do contido, a corrección lingüística, a claridade expositiva e a observación das normas estándar para a elaboración de traballos académicos (citas, bibliografía, etc.).   Os alumnos que teñan concedida dispensa académica, deberán poñerse en contacto co profesor á comezos do cuatrimestre para establecer as titorías e os sistemas de avaliación correspondentes.

Sources of information

Basic	- Agati, M. L. (2003). Il libro manoscritto. Introduzione alla Codilogia. Roma: L'Erma - Petrucci, A. (1984). La descrizione del manoscritto: storia, problemi, modelli. Roma: Nuova Italia Scientica - Ruiz, E. (2002). Introducció a la Codicología. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez - Ruiz, E. (1988). Manual de Codicología. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez - Sánchez Mariana, M. (1995). Introducció al libro manuscrito. Madrid: Arco Libros - Szirmai, J. A. (1999). The Archaeology of Medieval Bookbinding. Ashgate - Clemens, R. (2007). Introduction to manuscript studies. Ithaca: Cornell U. P. - Lemaire, J. (1989). Introduction à la Codicologie. Louvain-La-Neuve - Maniaci, M. (2002). Archeologia del manoscritto. Metodi, problemi, bibliografia recente. Roma: Viella - Rehbein, M.-Schaßan, T.-Sahle, P. (eds.) (2009). Kodikologie und Paläographie im digitalen Zeitalter - Codicology and Palaeography in the Digital Age. Norderstedt - Fischer, F.-Fritze, C.-Vogeler, G. (eds.) (2011). Kodikologie und Paläographie im digitalen Zeitalter 2 - Codicology and Palaeography in the Digital Age 2. Norderstedt - Gómez Rabal, A.-Hamesse, J.-Pavón Ramírez, M. (eds.) (2019). El lenguaje del arte. Evolución de la terminología específica de manuscritos y textos. Basel: Fédération Internationale des Instituts d'Études Médiévales (FIDEM) - (). Universität Heidelberg. Digitale Bibliothek &lt;http://www.ub.uni-heidelberg.de/helios/digi/handschriften.html&gt;. Heidelberg: Universität - (). Digitalisierte Sammlungen der Staatsbibliothek zu Berlin &lt;http://digital.staatsbibliothek-berlin.de/&gt;. Berlin: Staatsbibliothek - (). Universiteit Leiden. Medieval Manuscripts &lt;http://www.library.leiden.edu/special-collections/manuscripts/subcollections-whs-medieval-mss.html#information-retrieval-databases&gt;. Leiden: Universiteit - (). Manuscripta mediaevalia &lt;http://www.manuscripta-mediaevalia.de/# 4&gt;. - (). Codices Electronici Sangallenses (CESG) &lt;http://www.cesg.unifr.ch/en/&gt;. Sankt Gallen: Stiftsbibliothek - (). Österreichische Nationalbibliothek. Handschriften &lt;http://www.onb.ac.at/sammlungen/hschrift/bibliographie.htm&gt;. Wien: ÖNB - (). Biblioteca Nacional de España. Manuscritos &lt;http://www.bne.es/es/Colecciones/Manuscritos/&gt;. Madrid: Biblioteca Nacional - (). Electronic Resources: Paleography and Codicology &lt;http://medieval.berkeley.edu/resources/electronic/paleography-and-codicology&gt;. Berkeley: University of California - (). Internet Resources for the Study of Early Medieval Monasticism, 1. Digital Latin Medieval Manuscripts &lt;http://www.earlymedievalmonasticism.org/listoflinks.html&gt;. Wisconsin: Institute for Research in Humanities

Complementary	- Díaz y Díaz, M. C. (1988). El códice calixtino de la catedral de Santiago. Estudio codicológico y de contenido. Santiago de Compostela - Boillon, B. (1983). Introduction aux techniques du livre. Grenoble: Bibliothèque Universitaire - Pacht, O. (1993). La miniatura medieval: una introducción. Madrid: Alianza - Díaz y Díaz, M. C. (1983). En torno a la codicología actual, en Unidad y pluralidad en el mundo antiguo: actas del VI Congreso Español de Estudios Clásicos, pp. 293-304. Madrid: Gredos - Gillisen, L. (1977). Prolégomènes d'une codicologie. Recherches sur la construction des cahiers et la mise en page des manuscrits médiévaux. Gand - Muzerelle, D. (1997). Vocabulario de codicología. Madrid: Arco Libros - Lemaire, J. (1989). Introduction à la codicologie. Louvain-la-Neuve : L'Institut d'Etudes Medievales de l'Université Catholique - Beccaria, A. (1956). I Codici di medicina del periodo presalernitano, (secoli IX, X e XII) . Roma : Edizioni di Storia e Letteratura - VV. AA. (2011). La fabbrica del codice. Materiali per la storia del libro nel tardo medioevo. Roma: Viella - Smith, W. A. (2014). A Study of the Gospels in Codex Alexandrinus. Codicology, Palaeography, and Scribal Hands. Brill - Suárez González, A. (1999). Cómo se elabora un libro en el siglo XII. El proceso de confección bibliográfica a través de los manuscritos calaguritanos . Kalakorikos 4, pp. 105-122 - Fernández, D. A.-Martí Martínez, C. (2017). Fragmentos de códices litúrgico-musicales en España: apuntes para una historiografía y una propuesta de descripción (en Hispania sacra, 139, vol. 69, pp. 49-60). - Santos Paz, J. C. (2019). «Tabulae capitulorum» de las obras profética de Hildegarde de Bingen (en: Diagnostica testuale. Le «tabulae capitulorum», pp. 223-260). Firenze: Edizioni del Galluzzo

Recommendations

Subjects that it is recommended to have taken before

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Subjects that continue the syllabus

Other comments

(*)The teaching guide is the document in which the URV publishes the information about all its courses. It is a public document and cannot be modified. Only in exceptional cases can it be revised by the competent agent or duly revised so that it is in line with current legislation.